

Veel van de maatregelen die hieronder genoemd worden, zijn alleen op bepaalde grondsoorten of in bepaalde gevallen zinvol. Het blijft daarom altijd belangrijk om vooraf goed na te denken of advies in te winnen of deze maatregel wel of niet zinvol is om toe te passen. Daarnaast kan het zijn dat in sommige gevallen een maatregel in bepaalde delen van Nederland verplicht is gesteld of dat er een vergunning voor nodig is. Bovendien zijn niet alle maatregelen subsidiabel. Controleer daarom altijd voordat u een maatregel wilt uitvoeren welke maatregelen wel of niet verplicht zijn en wat de mogelijkheden zijn voor het verkrijgen van subsidie.

Ga voor meer informatie naar www.agrarischwaterbeheer.nl/bootlijst

Bedrijfsmanagement

- 1 Stapt over naar een volledig grasgevoerd bedrijf.
- 2 Stelt een ruimer bouwplan op met rustgewassen waarbij de rotatie verder gaat dan vereist in het 7de AP.
- 3 Maakt gebruik van een hulpmiddel of tool om inzicht te krijgen in nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelen emissies.
- 4 Legt voorzieningen aan om emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan.
- 5 Bevordert samenwerking voor rotatie grondgebruik om uitputting van de bodem te voorkomen en/of bodemstructuur te verbeteren.
- 6 Stelt een gebiedsgericht plan op gericht op bodem- en waterbeheer.
- 7 Stelt een bedrijfsplan natte teelten op.
- 8 Gebruikt beslissingsondersteunende systemen voor berekening, bemesting en gewasbescherming.
- 9 Past extensieve beweiding toe (maximaal 1,5 GVE per ha).
- 10 Stelt een bemestingplan op.
- 11 Stelt een bodempaspoort op.
- 12 Past agroforestry toe in de bedrijfsvoering: plaatst bomen en struiken op percelen met akkerbouwgewassen of grasland.
- 13 Past kringlooplandbouw toe: minimaliseert onnodig gebruik en verliezen op gebied van oa: nutriënten, mineralen, energie, water, grondstoffen, gewasbescherming. Past goed bodembeheer en hergebruik van restproducten toe.
- 14 Neemt deel aan kennisuitwisselingsprogramma's, studiegroepen of thema-bijeenkomsten.

Bodemverbetering

- 15 Gebruikt vaste rijpaden op perceel met behulp van GPS.
- 16 Legt terrassen aan.
- 17 Past sleepslangbemesting toe (bij voorkeur met lage bandendruk).
- 18 Past niet-kerende bodembewerking toe of ploegt met een eco-ploeg, zonodig met mechanische voorbewerking.
- 19 Voorkomt insporing door lage bandenspanning, gebruikt lichtere machines en/of door de bodem niet te bewerken onder natte omstandigheden.
- 20 Bewerkt de grond haaks op de helling.
- 21 Gebruikt een combinatie van ondiep- en diepwortelende grassoorten.
- 22 Gebruikt een combinatie van ondiep- en diepwortelende (rust)gewassen.
- 23 Egaliseert laagtes in percelen (om natte delen op te heffen).
- 24 Stelt organisch stofbalansen op en voegt zonodig compost of andere OS verhogende bronnen toe.
- 25 Zet grasland om naar productiegericht kruidenrijk grasland.
- 26 Verbeterd de bodemstructuur door het toepassen van bodemverbeterende middelen.

Gewasbeschermingsmiddelen

- 27 Gebruikt een wasplaats met zuiveringssysteem.
  - 28 Gebruikt een emissieloze kistenreiniger en/of een lekvrije bollenwagen.
  - 29 Kiest voor variatie in gewassen en rassen die meer resistent zijn tegen ziekten en plagen.
  - 30 Past gewasbeschermingsmiddelen toe met een laag risicoprofiel, indien mogelijk van natuurlijke oorsprong.
  - 31 Past niet-chemische grondontsmetting toe door bijv. inundatie of teelt van tagetes.
  - 32 Past biologische en/of natuurlijke bestrijding toe met speciale aandacht voor strokenteelt, (bloemrijke) akkerranden en groenbemesters voor het voorkomen van aaltjes en bodemgebonden ziekten en plagen.
  - 33 Past mechanische of niet-chemische (onkruid)bestrijding toe.
  - 34 Bewerkt de groenbemester en/of graszode mechanisch en werkt deze mechanisch onder ipv dood te spuiten.
  - 35 Past een gesloten systeem toe voor het vullen, doseren en intern reinigen van spuitapparatuur en verpakkingen.
  - 36 Gebruikt sensorgestuurde of andere selectieve en gerichte spuitapparatuur.
  - 37 Gebruikt spuittechnieken met hogere driftreductie dan wettelijk vereist.
  - 38 Hanteert een bredere teeltvrije zone langs oppervlaktewater dan wettelijk voorgeschreven is.
-

Landmanagement

- 39 Optimaliseert het beweiden.
  - 40 Maximaliseert het aandeel van blijvend grasland.
  - 41 Teelt gewassen voor verlagen fosfaat op percelen met een hoge fosfaattoestand.
  - 42 Verbeterd de grasbedekking door de maai- en/of graaslengte van 5 naar 7 cm te brengen.
  - 43 Teelt vroegrijpe gewassen en zaait direct na de oogst een stikstofvanggewas (of bij mais onderzaai).
  - 44 Past groenbemesters toe.
  - 45 Voorkomt braakligging in de winter.
  - 46 Past mengteelten toe.
  - 47 Teelt geen uitspoelingsgevoelige gewassen op uitspoelingsgevoelige gronden om risico voor het grondwater te verminderen.
  - 48 Teelt geen mais (maar bijvoorbeeld gras) op natte gronden (GWT <4).
  - 49 Beperkt najaarsbeweiding, begint gelijk in het voorseizoen al te weiden.
  - 50 Legt slootmaaisel op ruime afstand van de sloot. Verwerkt slootmaaisel tot bodemverbeteraar.
  - 51 Stapt over op 60 procent blijvend gras, 20 procent grasklaver en 20 procent mais.
-

Nutriëntenbenutting (1)

- 52 Verkort de uitrijdperiode van dierlijke mest in het najaar en bemest in het voorjaar later dan vanaf de toegestane datum.
- 53 Gebruikt dierlijke mest niet of nauwelijks in het najaar.
- 54 Zorgt voor een bemesting die aansluit op de kwaliteit van de bodem. Gebruikt hiervoor een bodemanalyse en verdeelt de mest over de percelen conform het bemestingsadvies.
- 55 Verdunt de drijfmest voor het uitrijden met water.
- 56 Beperkt de dierlijke mestgift en bemest eventueel bij met kunstmest of bewerkte (groene) mest.
- 57 Gebruikt in het voorjaar minerale meststoffen met een hoog ammoniumgehalte (>75%).

Nutriëntenbenutting (2)

- 58 Bemest bij met vloeibare N-meststoffen.
  - 59 Stemt (kunst)mestgift af op mineralisatie door extra te bemonsteren.
  - 60 Bemest met kunstmest bij temperatuursom boven de 180 oC-dagen.
  - 61 Optimaliseert de Ph- en Ca/Mg verhouding voor de gewasproductie.
  - 62 Hergebruikt fosfor en stikstof uit slootbagger (gebruikt een baggerpomp).
  - 63 Gebruikt een mestopslagvoorziening (mestkelder of foliebassin) met voldoende capaciteit om op het juiste moment te kunnen bemesten.
  - 64 Past fertigatie en/of druppelirrigatie toe.
  - 65 Past mestbewerking toe (mestscheiding, mengen, etc).
  - 66 Past precisiebemesting toe.
  - 67 Teelt meer vlinderbloemige gewassen.
-

Waterbeheer

- 68 Maakt gebruik van een boerenstuw om water vast te houden.
  - 69 Benut drainagewater opnieuw.
  - 70 Slaat hemelwater op in bassin, vijver of plas, eventueel door af te koppelen. Gebruikt het water zo mogelijk opnieuw.
  - 71 Gebruikt regelbare, peilgestuurde of onderwaterdrainage.
  - 72 Gebruikt gerichte watergeefsystemen (bv. druppelirrigatie).
  - 73 Houdt de sloot op diepte in veenweidegebied (minimaal 30 cm diep).
  - 74 Verhoogt de drainagebasis in detailwatergangen (niet beekdalen) om water langer vast te houden in vrij-afwaterende gebieden.
  - 75 Beperkt afspoeling door o.a. aanleg infiltratiegreppel, drempels en door het verruigen van ruggen.
  - 76 Past kunstmatige infiltratie toe bij gebiedseigen zoetwateroverschotten ter aanvulling van de zoetwatervoorraad.
  - 77 Stelt landbouwgrond beschikbaar voor bovenwettelijke waterberging op perceel.
  - 78 Benut restwater van derden opnieuw.
-

Zuivering / Route

- 79 Voorkomt oeverafkalving door vee in het veenweidegebied door het afrasteren van de slootkant en door drinkbakken midden in het perceel te plaatsen.
- 80 Maait en onderhoudt sloten en slootkanten ecologisch.
- 81 Zorgt voor aanleg en beheer van droge en natte bufferstroken.
- 82 Gebruikt natuurvriendelijke oevers en/of waterbergingsoever.
- 83 Gebruikt helofytenfilters in of nabij de watergang.
- 84 Zuivert drainagewater.
- 85 Creëert in overleg met het waterschap een bezinkplaats in greppels.

Vragen of opmerkingen?

Neem contact met ons op via:
info@agrarischwaterbeheer.nl